

Cursos d'estiu de la
Universitat Jaume I
(Juliol de 2010)

República, repressió
i transició postfranquista:
Els Obstacles de
la Memòria Històrica

TREBALL DE FONTS ORALS

GRUP PER LA RECERCA DE LA MEMÒRIA HISTÒRICA
DE CASTELLÓ

Introducció

LA FONT ORAL

Testimonis orals dels esdeveniments.

L'evolució de la disciplina històrica i el descrèdit de la font oral.

La nova empenta. Les disciplines socials, Sociologia i Antropologia. Expressions culturals. El món de la marginalitat.

Obres pioneres, any 1.980:

- Mercé Vilanova, II República i guerra civil,
- Joan Miralles,(Mallorca)
- Ronald Fraser, 1979 guerra civil.

Consideracions prèvies, atractius i problemes de la Font Oral

- Reconstrucció del significat del passat des de la perspectiva del present.
- Silenciaments, autocensura col·lectiva davant la repressió franquista.
- Bloqueig davant qüestions de tipus moral, ideològic.
- Els oblits.
- Tendència a l'imaginació dels fets.
- Necessitat de confrontar els fets .

Orientacions i consideracions metodològiques

- Font auxiliar o complement: omplir buits o llacunes documentals.
- Expressió cultural.
- Entendre a un col·lectiu a partir de trajectories personals.
- Distinció entre el treball científic a partir de la memòria oral d'altres usos.
- Generació de documents sonors i audiovisuals amb un interès més enllà del projecte.

TREBALL D'INVESTIGACIÓ (REQUISITS)

- Sotmetre les fonts orals a la necessària crítica equiparable a qualsevol altra font documental.
- Confrontar els fets.
- Metodologia rigorosa de treball: concepció, disseny, difusió i tractament arxivístic.

PROJECTE de FONTS ORALS

del Grup per la Recerca
de la Memòria Històrica

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

OBJECTIUS

- La recollida de testimonis com element fonamental en la recuperació de la Memòria Històrica.
- Preservar per a la comunitat les experiències de les víctimes i els derrotats/des de la Guerra Civil i la posterior repressió del règim franquista.
- L'ajuda i el suport social i personal-emocional a les víctimes.

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

L'àmbit de treball

Tema: Testimoniatsges orals i escrits.

Temps: II República, Guerra Civil i franquisme.

Espai: Castelló i les seues comarques.

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

Temes que únicament es poden documentar amb la memòria oral:

- Sectors socials sense història.
- Aspectes de la vida quotidiana.
- El món dels valors, els sentiments, els costums, les tradicions orals ...

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

Complementarietat de la font oral amb les fonts escrites:

- Font auxiliar o complement?
- Omplir buits o llacunes documentals.
- Contrastar i verificar les dues fonts.

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

Consideració d'aspectes personals i socials:

- Els contactes: particulars, familiars, grups i associacions.
- Possibles informants en perill de desaparició.
- La valoració, l'interés i la viabilitat.

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

La recerca

Consulta de fonts d'informació relacionades amb l'àmbit de treball: fonts generals i fonts específiques, enfocaments contraposats i aprofundiment en l'àmbit de treball.

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

Els recursos humans i tècnics

Grup interdisciplinari: documentalistes,
entrevistadors/es, transcriptors/es,
investigadors/es ...

Treball individual o treball d'equip?

Els recursos tècnics i econòmics.

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

El pla de treball.

Ordenació de tots els elements del projecte.

Temporalització.

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

L'aplicació: divulgació, publicació,
documentals.

Projecte històric, didàctic, cultural ...

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

COM TREBALLAR: **L'ENTREVISTA**

Preparació

Tipus d'entrevista segons forma i objectius

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

L'ENTREVISTA

Tipus (segons els objectius):

- Exploració a persones testimonis de fets repressius.
- De vida a familiars de repressaliats ja desapareguts.
- Estudi de trajectòries vitals en relació amb fets repressius.

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

L' ENTREVISTA

Segons la forma:

- Entrevistes individuals o col·lectives.
- Entrevistes temàtiques.
- Entrevistes obertes, semiestructurades, estructurades.

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

L'ENTREVISTA

- La selecció dels informants.
- La informació a l'informant del nostre objectiu i la seua autorització.
- La realització: concertació, l'equip, el lloc.

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

L'ENTREVISTA

La tècnica d'entrevista, com formular les preguntes:

- Directes o indirectes.
- Sense fer preguntes d'opinió.
- Anar de qüestions generals a concretes.

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

L'ENTREVISTA

Per les preguntes més delicades:

- Preguntes amb la resposta implícita.
- Ús del llenguatge corporal.
- Llenguatge adaptat a l'informant.
- No donar res per suposat.
- Deixar temps i espai.

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

L'ENTREVISTA

És important:

- Concretar aspectes.
- Aclarir qüestions.
- Utilitzar l'eco.
- Resumir.
- Preguntar la mateixa qüestió en diversos moments, per veure'n la coherència.

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

L'ENTREVISTA

L'actitud de l'entrevistador

- Empatitzar, tindre flexibilitat i evitar les opinions personals i els judicis.
- Deixar parlar, no interrompre'l, no fer callar, ni deixar en evidència a l'informant.
- Mantenir l'atenció, ser agraïts, sensibles, i garantir la confidencialitat.

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

L'ENTREVISTA

La relació entre l'entrevistador i l'informant la determina un element imprevisible i personal com són els sentiments.

La interacció entre dues persones condicionada per diferents factors: la diferència d'edat o sexe, el nivell cultural, o les tendències ideològiques i polítiques.

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

L'ELABORACIÓ DE LES FONTS ORALS

La transcripció: inicial, relectura, correcció, lectura final, edició.

Els criteris, silencis, riures, èmfasis, errades, imprecisions...

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

L'ELABORACIÓ DE LES FONTS ORALS

El treball de l'investigador/a:

- Identificació, lectura analítica.
- Codificació, organitzar les informacions.
- Comprensió del context.

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

L'ELABORACIÓ DE LES FONTS ORALS

El treball de l'investigador

- Representació visual, esquemes, cronologies...
- Extracció de conclusions

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

L'INGRÉS EN L'ARXIU

Enregistraments sonors i audiovisuals

L'identificació de l'etiquetatge i arxivament
del material de gravació.

L'INGRÉS EN L'ARXIU

El tractament arxivístic: la fixa tècnica

- Identificació
- Classificació
- Descripció
- Conservació

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

L'INGRÉS EN L'ARXIU

Identificació i descripció:

Nom, lloc de l'entrevista, data, durada,
temàtica, dades biogràfiques ...

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

L'INGRÉS EN L'ARXIU

Catalogació:

Tipus de suport de l'enregistrament, transcripció,
elements complementaris (documents personals i/o
oficials, fotografies, objectes, etc ...)

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

L'INGRÉS EN L'ARXIU

Classificació

Criteris:

- Localització geogràfica
- Tipus de gravacions (entrevistes personals, actes), àudios o audiovisuals.
- Cronologia
- Temàtiques

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

L'INGRÉS EN L'ARXIU

Classificació

Testimonis personals:

- Castelló 13
- Almassora 5
- Benafigos 1
- Benicàssim 1

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

L'INGRÉS EN L'ARXIU

Classificació

Testimonis personals:

- Benlloch 2
- Borriana 8
  - Càlig 2
- Canet Lo Roig 1
- Cinctorres 2
  - Llucena 1

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

L'INGRÉS EN L'ARXIU

Classificació

Testimonis personals:

- Morella 3
- Vall d'Uixó 1
- Vilanova d'Alcolea 1

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

L'INGRÉS EN L'ARXIU

Classificació

Testimonis personals d'altres ciutats:

- León 1, Terol 1, Barcelona 1.

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

LA DIFUSIÓ

- Qui som, què volem comunicar, perquè ?
  - Qui és el destinatari ?
- Quins canals de difusió utilitzarem ?
  - Els Drets d'autoria.

PROJECTE de FONTS ORALS
del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica

FI

MOLTES GRÀCIES

